

dolgodunk a világról, akkor igazából azokról a leképezésekről, fogalmakról gondolkodunk, amelyek elménkben léteznek a valóságról. Ahhoz, hogy társas fogalmi valóságban éljünk – ugyanazt a „nyelvet” beszéljük –, arra van szükségünk, hogy a fogalmak jelentését, sokféle formában, közösségileg folyamatosan újraalkossuk, egyeztessük. Bruner ezt tartja a kultúra fő feladatának, ezért van a nevelésnek a kultúra újraalkotásában fontos szerepe.

(Ennek a gondolatsornak sok izgalmas vonatkozása van még, olyanok is, amelyek kimondottan hasznosak drámatanárok számára. Érdemes részletesen elmélyedni Bruner írásában.)

A kérdés az, hogy miként lehet ezeket a gondolatokat a gyakorlatba átültetni?

Ennek nyilván sok lehetséges formája van, mi egyet vizsgáltunk meg közelebbről, a *metaforát*. A kognitív nyelvészet szerint a metafora abban segít, hogy elvont fogalmakat konkrét fogalmak segítségével megfoghatóvá tesz a számunkra. Például az élet absztrakt(abb) fogalmát az utazás fogalmán keresztül tesszük érthetőbbé. Kövecses Zoltán *A metafora*¹¹ című könyvében rengeteg köznyelvi kifejezést sorol fel ennek bizonyítékaként, pl. jól indul az élete, messzire jut, választút előtt áll, halad előre stb. Ez csak egy a könyvben felsorolt és elemzett fogalmi metaforák sokaságából.

A metaforikus nyelvhasználaton¹² túl, a drámatanár használhatja az általa vizsgálni kívánt fogalom metaforikus leképezését is. A foglalkozáson a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ készülő programjának kezdőképét kínáltam a résztvevőknek –, ezt olyan szoborként néztük, amely kulturális és történelmi referenciákon túl rengeteg elvont fogalmat is tükröz konkrét, fizikai formában. Arra kerestünk ötleteket, hogy milyen feladatokkal, játékokkal, lehetne ezeket a tartalmakat megnyitni, és a szobor alkotta metaforikus világban, belülről, cselekedve vizsgálni. Az idei Spárta-Dráma résztvevőinek elszántságát és kreativitását az is bizonyítja, hogy rengeteg izgalmas és elgondolkodtató ötlettel álltak elő.

A foglalkozást azzal zártuk, hogy mindenki újra elővette a foglalkozás elején rajzolt az elmélet fogalmat tárgyként ábrázoló rajzát, és aki akarta változtathatott rajta. Volt, aki változtatott rajzán, volt, aki nem.

Szülői értekezletek szervezése másképpen

Rusz Csilla¹³

Miért tartunk szülői értekezletet?

Felkészítettek-e arra a főiskolán, egyetemen, hogy szülői értekezleteket tartsunk?

Eljön-e a szülő a szülői értekezletre? Ha igen, miért, ha nem miért nem?

Alkalmazhatok-e közösségfejlesztő, személyiségfejlesztő drámajátékokat a szülői értekezleteken?

Felrúghatók-e a hagyományos „katedra” szülői értekezletek korlátai?

Jól érezheti-e magát szülő és pedagógus egyaránt a szülői értekezleten?

Szükséges-e szülői közösséget formálni vagy elég azon törekvésünk, hogy osztályközösséget formáljunk? (Vagy már azt sem kell?)

Ezen kérdésekre keresem a válaszokat, miközben olyan gyakorlatokat, drámajátékokat mutatok be, melyek segítenek a válaszok megtalálásában. Ezt a formát nem divatból és nem azért választom, hogy „másabb” legyek, mint a szomszéd osztály tanítója, hanem megfontolt célok érdekében... Csak olyan játékokat, gyakorlatokat mutatok be, melyeket már kipróbáltam, melyek működőképesek, így tapasztalataimmal, élményeimmel megtűzdelve tárhatom fel.

Nagyon fontos, hogy míg a pedagógusok előtt játékoknak, drámajátékoknak nevezem ezt a tevékenységet, addig a szülőt sohasem játszani hívom. Már eleve szokatlan a szülőnek, hogy körbe rakom a székeket, és így fogadom őket, ám elmondom nekik, miért történik a formabontás. Egyszerű, érthető, világos magyarázatot adok, amit könnyen megért és el is fogad. A pedagógus iránti tiszteletből nem lesz elutasító,

¹¹ Kövecses, Zoltán (2005) *A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*, Budapest, Typotex

¹² Ez már önmagában is egy érdekes terület lehet a tanári nyelvhasználaton belül, ld. Vámos Ágnes (2003) *Metafora a pedagógiában*. Oktatásmódszertani Kiskönyvtár. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest

¹³ A szerző önmagáról: „Csikszeredai, de Nagyváradon élő tanító vagyok. 1986-ban végeztem Székelyudvarhelyen, a Benedek Elek Tanítóképzőben. Rá tíz évre találkoztam egy csodálatos drámatanárral, Kovács Andrásnéval, aki megbabonázott s azóta a drámapedagógia szerelmese, megszállottja, hirdetője, tanulmányozója lettem.”

s elfogadja: fontos, hogy ne egymás hátát lássuk, hanem egymás tekintetét. Nem játszani hívom őket, hanem megkérem, hogy „álljanak fel”, „válasszanak párt maguknak, egy olyan apukát vagy anyukát, akivel nagyon ritkán vagy akár nagyon gyakran találkoznak”, attól függően, mi a célom az adott gyakorlattal. Tehát szándékosan kerülöm a játék szót, addig, amíg ők maguk fogják megfogalmazni, de még akkor sem fogják hallani az én számból. A játék, a játékra hívás degradálja a felnőttet. A felnőtt nem játszik,¹⁴ főleg nem szülő a szülővel. Nem akarok nézeteket megváltoztatni bennük, nem akarom bírálni az értékrendjüket, nem akarom kioktatni őket, nem akarom, hogy puszipajtások legyenek, csak azt akarom, hogy minden szülői értekezlet után azt fogalmazzák meg magukban: „De jó, hogy a gyerekem ebbe az osztályba jár!” Mondja ezt a roma anyuka, az értelmiségi apuka, a háziasszony anyuka, a megfáradt gyári munkásnő, az újgazdag szülő. Más érdeklődésű, más műveltségű, más értékrend szerint élő, más elveket valló emberek, és csak egyetlen egy dolog köti őket össze, hogy gyermekük ugyanabba az osztályba jár.

Fő célom minden egyes szülői értekezleten, hogy szülői közösséget formáljak, mert hiszem azt: egy osztályközösség attól válik jó osztályközösséggé, ha mögötte jó szülői közösség áll. Ne féljünk a felnőttektől, bízzunk bennük, hogy ők is bízhassanak a jóakaratainkban, hitelességünkben, s érezzék meg, hogy bennünk csak hála van irántuk. Mert hálás vagyok minden egyes gyermekért, akit rám bízta, s megköszönöm nekik, hogy legféltebb kincsüket „felajánlották” nekem. Ezáltal van kenyerem, ám ajándék is lehet számomra a rám bízott gyerek, ha éppen szeretem is azt, amit csinál. Elfogadok mindenkit szülői minőségében, nincsenek státuszok, nincsenek jó és rossz szülők. Nincs jogom kritizálni őket, mert a nevelés nem egzakt tudomány, amit meg lehet tanulni, és ahol pontos eredmények vannak, hanem folyamatos tévedések és javítgatások sora, amit nem lehet megtanulni. Érezni kell, s a szülő érzi ezt a legjobban. A pedagógia, szerintem, folyamatos tévedések művészete. Művészet, mert csak kellő érzékenységgel, tehetséggel nyúlhatsz más gyermekéhez, de a sajátodhoz is, hogy ne sérüljön se teste, se lelke. S ha valamit elront a pedagógus vagy a szülő a nevelésben, másnap még kijavíthatja. Ha tévedtünk még idejében korrigálhatunk, csak ne halogassuk!

Megtapasztaltam szülői minőségemben, hogy a szülői értekezletek az iskola belső szabályzatának bemutatásáról, az iskolapénz megvitatásáról, az ú.n. rossz gyerekek viselkedéséről szólnak. Sok esetben a pedagógusok a szülővel való kapcsolattartást a szülői értekezletek keretében képzelik el, ám ez csak egy szűkös csatornája a szülő és iskola közötti kapcsolatnak. Tapasztalható az a jelenség is, hogy míg óvodás és kisiskolás korú gyermekek szülei elmenni a szülői értekezletekre, az általános iskolások, gimnazisták szülei kevésbé. Miért nem járnak a szülők szülői értekezletre? Gyakran az idő hiánya miatt. Sokaknak a létfenntartás miatt valóban többet kell dolgozniuk, mint nyolc óra. A szülők fáradtak, fásultak, „minek menjek, azt hallom már négy éve!”, mondják, s lehet, igazuk van. Lehetséges az is, hogy egyeseknek az iskola saját gyermekkori szorongásait, kudarcélményeit hozza felszínre; feszélyezi őket a szülői értekezleteken való részvétel. Az iskola sokszor pénzt kér. Pontosabban nem maga az iskola kér pénzt, hanem mindenféle külön programokra, munkafüzetekre, folyóiratokra a tanító vagy az osztályfőnök maga. Meglehet, a pedagógus az oktatás színvonalát növelő kiegészítő eszközök megvásárlását szorgalmazza a gyerekek fejlődésének érdekében, ám év végén kiderül, hogy a megvásárolt munkafüzetek egynegyede sincs megoldva. Így a következő tanévben már aligha támogat hasonló kiadásokat a szülő. S van még egy fajta szülői értekezlet, amikor a szülői értekezlet arról szól, hogy mindenki rossz, senki nem tanul, és éppen azok a szülők nem jöttek el a szülői értekezletre, akiknek óriási probléma van a gyermekükkel. Hát ilyen szülői értekezletekre ki kívánczik?

Véleményem szerint a szülőknek érezniük kell, hogy a gyermeküket elfogadom, (netán szeretem is, de ez ne legyen képmutatás!) jó és rossz tulajdonságaival együtt. A szülő nevelési problémájában meg kell próbáljak segítséget nyújtani, de szívesen veszem a szülői segítséget, ha nekem vannak nehézségeim. Jellemzéseim, meglátásaim dicsérő és biztató szándékúak, nem vagyok csak tantárgy- és osztályzatcentrikus. Igyekszem a szülő szabadidejével nem visszaélni, ezért idejében kihirdetem a szülői értekezletet, s

---

¹⁴ A nagyváradi helyzetet nem ismerve osztja meg tapasztalatait a szerkesztő. Szerintem ezt a nézetet Magyarországon jobbra elegáns (kitűnő honlap, sok és neves ajánló, „agresszív marketing”), nagy anyagi haszonnal dolgozó, „roppant komoly”, a lényegét tekintve pedig a drámapedagógus szakma elemi tevékenységeit újracsomagolva, elképesztő magas áron, vagyis remekül eladó cégek trénerai terjesztik. Amúgy közkeletű tévhit, afféle szakmai „urban legend”. A felnőttek igen is szeretnek játszani, ezt sok esetben pontosan tudják is magukról, és nagyon gyakran roppant hálásak azért, hogy erre lehetőséget kapnak. Egyáltalán nem kell kerülni a játék kifejezés használatát. És ahogy a fenti írás tartalmazza: „agyonhangsúlyozni”, a csoport tagjait az első pillanatban letámadni sem kellene az „és most játszani fogunk” típusú, kissé infantilis bevezetéssel. Más a helyzet akkor, ha a fent említett trénerok pénzkeresetként, munkaként a munkaidőben lévő dolgozóknak tartanak közösségépítő tréninget (pénzvilág, üzleti szféra). Ilyen esetekben gyakran már az igazgatónak sem mondhatják azt, hogy itt valami játékos (é. „komolytalan”) dolog fog történni, helyette sokat hivatkoznak majd kommunikációra, pszichológiára, szakirodalomra, külföldre, egyebekre. De megjegyzem, volt szerencsém olyan céggel is dolgozni, ahol nem az álszentek összeesküvése volt a hétköznapiok kedvenc darabja, és nyugodtan mondhattam azt, hogy ami történik, az játék. Szórakoztató, mellette sok haszonnal jár. Vetődtek rá. (K. L.)

megírom az időtartamát is, amit feltétlenül betartok. És amit üzenő füzetben keresztül is megüzenhetek, azért nem csődítem össze a szülőket.

Megköszönöm valamilyen formában minden egyes szülőnek, hogy rám bízta legföltettebb kincsét: a **gyermekét**.

Gyakorlatok, drámajátékok

(Az alábbiak mint osztályfőnöki órára javasolt játékok olvasandók, s nem pedig foglalkozásvázlatként: minden pedagógus maga döntse el, hogy mikor melyik játékot lehet/akarja/tudja használni!)

Szerkesztési irányelv a foglalkozások kezdésére: nagyon fontos a fokozatosság! Ne legyen drasztikus váltás a *katedratanár* és *szülőközpontú tanár* között. Csak fokozatosan, lépésenként!

1. Üdvözlés

A tanító kézfogással köszönt minden egyes szülőt, akár a Waldorf iskolákban reggelente a gyerekeket. Így lehetőség nyílik egy pár perces, másodperces beszélgetésre, ami csakis annak a szülőnek szól. Máris megtörik az értekezletek személytelensége.

2. Ajándék

Minden szülői értekezletre vigyen a tanító magával ajándékot, amit a szülőknél szán. Lehet tárgy, mese, vers, idézet, bármi, amit úgy igyekszik kiválasztani, hogy a szülők számára is mondjon valamit gyerekről, nevelésről, szeretetről, nevelési elvekről. Pl. egy alkalommal egy rumos csokit kaptak, s elmondtam, hogy gyermekkorom kedvenc csokija ilyen volt. Arra kértem a szülőket, hogy amíg majszolják, gondoljanak a gyermekkoruk egyik pillanatára. Aztán a mellettük legközelebb ülő személynek mondják el, melyik pillanatra gondoltak.

3. Tárgycserélgető

Mindegyik szülő elővesz egy személyes tárgyat, amit úgy cserél el, hogy a tárgy átadásakor azt mondja: „Ez ... (pl. a könyv) Mártáé”, vagyis a tulajdonos nevét is közli. Jelre elindulnak és továbbadják a tárgyat megnevezve a tulajdonost. Ez így megy tovább. Adott jelre leülnek, mindenkinek a kezében lesz az utoljára kapott tárgy. „Ez (...) Zsuzsáé” – nevezi meg, kié. Ha a válasz helyes, a tulajdonos átveszi. Ha nem, akkor valahol tévedés történt a tárgyak átadásakor. Semmi gond, jelentkezik a tulajdonos, és szól, hogy „Nem! Ez (...) Olgáé”. Természetes, hogy sok csere esetén már összekeverednek a nevek, ám a lényeg, hogy majd elhangozzanak helyesen is. Mindenki sorra kerül. A tanító legyen résen, hallja meg a szülők keresztnevét, esetleg jegyezze is meg, valamint legyen figyelmes, ki mit vett elő véletlenszerűen, mi a személyes tárgya. Néha ezek a tárgyak is tudnak „beszélni”.

4. Gyermekem jele

A tanító kérése: gondoljunk át, hogy melyik tárgy, élőlény vagy fogalom jelképezné gyermekünket! Ezután a szülő lerajzolja gyermeke jelét. A jeleket kartonra ragasztjuk. Mindenki megnézi és eldönti: ha az övé nem lenne ott, melyik lehetne az ő gyerekéé is. Név nincs a jeleken. Nem a rajzok művészi értéke a lényeges. Aki teljesen elzárkózik a rajzolástól, az leírhatja, hogy mit rajzolt volna. Ha egy hétig kinn van a falon a karton a jelekkel, a gyerekek maguk derítik ki, ki kicsoda. Ha lesz olyan szülő, aki nem tud mást elfogadni, csak azt a jelképet, amit ő maga rajzolt, azon a tanító (is) elgondolkodhat, vajon miért? (Esetleg keresheti az alkalmat, hogy beszélgessen el erről négy szemközt az adott szülővel...)

5. Párválasztás/kétkörös

A szülők körbenéznek, s úgy választanak párt maguknak, hogy valami közös tulajdonságot fedezzenek fel a párjukban. A választó indokolja párjának, miért választotta őt. Utána párba állnak, egymással szembe, lesz egy külső kör, meg egy belső. A külső körben állók az egyes számúak, a belső a kettes számúak. A tanító kérdéseket tesz fel vagy különböző témákat határoz meg, megmondva azt is, hányasok beszéljenek.¹⁵ A párok nem kérdezhetnek, szabadon kell beszélni az adott témáról a „stop!” jelzésig. Amikor a tanító kimondja a stopot, abba kell hagyni a beszélgetést, még akkor is, ha a mondat kezdetén vagy közepénél tartanak. A tanító azt is jelzi, hogy a belső kör mikor haladjon egy párral tovább, az óramutató irányába, így mindenkinek új párja lesz. Kis létszámú csoportnál több új partnerrel beszélhetnek a szülők, nagy létszámnál legalább öt új személyig érdemes a belső körnek eljutnia. Ha páratlan számban vannak a

---

¹⁵ Innen a játék visszacsatol egy ismert technikára, melyet a drámásokon kívül előszeretettel alkalmaznak más alternatív pedagógiai gyakorlatában is. (A szerk.)

résztevők, akkor a tanítónak is be kell állnia a játékba. Ilyenkor meg kell osztania figyelmét a partnere valamint a munka irányítása között.

Néhány kérdés vagy téma

1. Mutassa be gyermekét külső tulajdonságai alapján: hogy néz ki?
2. Milyen szempont szerint választott a család óvodát, iskolát?
3. Hogyan ünneplik meg a gyermek születésnapját?
4. Milyen a jó szülő?
5. Milyen a jó pedagógus?
6. Mi okozza önnek a legtöbb fejtörést a gyereknevelésben?
7. Hogyan szoktatja önállóságra gyermekét?
8. Mennyire önálló gyermeke a házi feladatok elkészítésekor? Stb.

Vigyázat: a tanító nem tehet fel eldöntendő kérdéseket, mert azokra csak igennel és nemmel lehet válaszolni, továbbá a feladott kérdések, témák ne legyenek indiszkrétek! A témák: család, gyerek, nevelés.

6. Cetlicsere

A tanító kioszt mindenkinek egy cetlit, amire rá kell írni egy kérdést, ami iskolai, nevelési problémával kapcsolatos. Adott jelre (*csere* – mondja a tanító) egymás között elkezdik cserélgetni az összehajtott papírfecniket. *Stopra*, a kapott cetlivel a kézben, a legközelebbi párhoz fordulnak és felolvassák neki. Természetesen a választ is meghallgatják, utána a másik fél olvassa fel a kérdést, s meghallgatja párja válaszát. A cetlik cserélgetését többször is megismétlik (a *csere* utasítással kezdődnek az újabb fordulók is).

7. Varázsbolt

A tanítónak van egy varázsboltja, ahol csak jó tulajdonságokat lehet kapni. A szülő vehet a gyermekének ebből a boltból egy jó tulajdonságot, de fizetnie is egy jóval kell, ami jellemzi a gyereket. Tehát jót jóért. A szülő vesz a gyermekének egy jó tulajdonságot, melyre szüksége van, és fizet egy jóval, melyből sok van a gyermekében. Ez a játék sokat segít a tanítónak a gyerek megismerésében, ám a szülőnek is megerősítés lehet, hogy nemcsak az ő gyermekének van szüksége például türelemre. A tanító akár egy asztalt is kinevezhet boltnak, oda kell menni, és onnan kell vásárolni. Ha a szülők nem állnak fel, a tanító a boltból kivisz egy „varázsdobozt” és házalni fog vele. Ő megy oda mindenkihez, egyenként.

8. Megkezdett mondatok folytatása

A tanító a következő megkezdett mondatokat indítja el:

- Szeretem (pl.) Csabában..., de nem szeretem benne, hogy...
- Szeretném, ha a gyermekem..., de nem szeretném, ha a gyermekem...
- Örülnék, ha 10 év múlva Csaba..., attól félek, hogy 10 év múlva Csaba...

A tanító kimondja valamelyik befejezetlen mondatot, a szülők pedig egyesével, kiegészítve mondják ki e mondatokat. A gyakorlat haszna lehet, hogy a tanító láthatja, hallhatja, milyenek ismeri a szülő a gyermekét...

9. Jeles, jó, elégséges, elégtelen

A tanító azt kéri a szülőktől, hogy egy-egy tulajdonság említésekor minősítsék önmagukat. A tanító kijelöli az osztály négy sarkát a négy minősítésnek megfelelően, s a szülőnek abba a sarokba kell állnia, mely őt, a saját véleménye szerint az adott tulajdonság kapcsán a legjobban jellemzi. (Természetesen nem kellene egy játékon az egész készletet felhasználni, de a kínálat akár bővíthető is...)

TÜRELEM, KEZDEMÉNYEZŐKÉSZSÉG, KITARTÁS AZ ELKEZDETT MUNKÁBAN, PONTOS-SÁG A MUNKÁBAN, PÉNZBEOSZTÁS, IDŐBEOSZTÁS, OPTIMIZMUS, SEGÍTŐKÉSZSÉG, ÖN-URALOM, LOBBANÉKONYSÁG, RAPSZODIKUS HANGULATVÁLTÁSOK, BARÁTSÁGOSSÁG, BEFOLYÁSOLHATÓSÁG, MAGABIZTOSSÁG, LÉLEKBENI ERŐSSÉG, KÖVETKEZETESSÉG A NEVELÉSBEN stb.

Amikor a szülők a különböző sarkokba állnak, a tanító felhívja a figyelmüket, hogy nézzenek körül, kik járnak még ugyanabban a cipőben, esetleg kikkel lehetne majd megbeszélni, hogy miként tudánk pl. a TÜRELEM-nél a jeles minősítésig eljutni. Legalább három jellembeli tulajdonság után megállunk néhány percig, amikor is a „megváltozni vágyók” átmehetnek az egyik sarokból a másikba beszélgetni. Ehhez a gyakorlathoz szükséges némi önismeret és önkritika. (A tanítónak sok információval szolgálhat ez a gya-

korlat, de be kell számítani azt is, hogy önmagunk minősítése és a valóság akár távol is eshetnek egymástól...)

10. Életfa

A szülőknek a gyermekük *életfáját* kell lerajzolniuk (az életfa kifejezés jelképesen értelmezendő). Amikor mindenki elkészült, körbeadják. A kapott rajzra ráírnak egy-egy gondolatot, amit a rajz előcsalogat belőlük. A rajz gazdája, amikor visszakapja, elolvassa a megjegyzéseket, és hangosan kimondhatja azokat, melyeknek nagyon örül. (De választhatja azt is, hogy nem olvas fel semmit.) A rajzokra utólag rá lehet írni a gyerek nevét – ha ki-ki ezt a megoldást megfelelőnek, elfogadhatónak gondolja. Az életfákat a tanító is megnézheti, elolvashatja a megjegyzéseket...

11. Családi szivárvány

A szülők *családi szivárványt* (ez a kifejezés, mint az előző játéknál az életfa, jelképesen értelmezendő!) készítenek. A tanító nem határozza meg, hogyan kell kinézzen egy szivárvány, mindenki saját belátása szerint rajzol, fest, vagyis a *sokszínűség* kívül más „műfaji” kritérium nincs. Fontos, hogy legalább színes ceruzák legyenek kéznél. Amikor elkészülnek a rajzok, akkor a résztvevők párokat alkotnak – lehetőleg olyanok kerüljenek össze, akik kevésbé ismerik egymást –, és mesélni kezdenek a rajzaikról. Arról beszélnek, hogy melyik családtagot hova rajzolta, ki mellé, ki fölé, ki alá, kit milyen színnel jelölt és miért pont azzal a színnel. Mielőtt a tanító kézhez kapná a rajzokat, a megfelelő színskálák mellé odaírják a szülők, kit ábrázoltak. (Ha a tanító tanulmányozta a családi szivárványokat, és amennyiben ezt szükségesnek véli, akkor alkalmat is kereshet arra, hogy egyénileg beszélgethessen azokról egyik-másik szülővel.)

12. Családi címer

Minden szülő kap egy képet, melyen egy pajzs alaprajza van, négy mezőre osztva. Az első mezőbe mindenkinek a saját jelét kell lerajzolni, a másodikba a családjáét, a harmadikba a hivatása/foglalkozása jelét, a negyedikbe az emberekkel való kapcsolatának jelképi ábrázolását:

ÉN	CSALÁDOM
HIVATÁSOM	EMBERI KAPCSOLATAIM

A kész címert egy kiválasztott személynek adhatja át a szülő, aki címet ad neki, amit csak akkor olvasunk fel hangosan, ha az adott szülő egyetért a címmel (gyakran pozitív megerősítést kap a szülő). Végül névvel kell ellátni a családi címert, úgy kapja meg a tanító. A rajzok mindig sokat mondanak el a családokról...

13. Gyermekkép és képzeletbeli ajándék

(Csak akkor játszható, ha a szülők már ismerik egymás gyermekeit.)

A szülők húznak a gyerekek összegyűjtött *fotoí* közül. Meg kell próbálniuk kitalálni, hogy kinek a képét húzták ki, és az aktuális szülői értekezleten éppen ki képviseli őt. Képzeletbeli ajándékot kell adjanak az illető gyerekeknek (az ajándékozási alkalom megköthető vagy pontosítható!) –, így mindegyik szülő ad egy ajándékot, s azt is megtudják, hogy egy idegen szülő mit adna az ő gyermeküknek. A játék segít abban, hogy ne csak a saját gyermekükre gondoljanak a szülők.

Befejezésül

A szülői értekezleteknek mindig legyen eleje és vége! Ne menjenek el úgy a szülők, hogy tétovák: felállhatnak-e, indulhatnak-e haza! Keressünk a záráshoz egy állandó formát, és köszönjük meg a szülőknek, hogy megtiszteltek jelenlétükkel!

Befejezésül hadd idézzem *John W. Schlatter* pedagógust: „Ki másnak is mondhatnék köszönetet a csodálatos életért, mely osztályrészemül jutott, mint a szülőknek. Az ő jóvoltukból ért az a megtiszteltetés, hogy rám bízták a legnagyobb örök értéket, melyet létrehozta: a gyermekeiket.”